

CAPUT XVII.

Ex acerbioribus, Sedis Apostolicæ silentio probatis, celebriorum Theologorum censuris adversus invalescentem præfati axiomatis abusum, exploditur insignis impudentia Leonardi Lessii, spurium illius sensum Ecclesiæ universæ arrogantis. Ex quo catholicum dogma gratiæ gratuita in discrimen adduci; nec non gratiam Dei naturæ operibus præveniri, & secundum ea certissime dispensari necessario consequitur; id quod pridem Ecclesia in Semi-pelagianis damnavit. Opportunæ quædam Regulæ pro Patribus, qui ante ortam Pelagii hæresim liberius locuti sunt, ab erroris circa gratiam imputatione secure vindicandis, recteque intelligendis accommodatæ. Diluitur argumentum ex Ecclesiæ silentio circa quæstionem facti dogmatici petatum. S. Augustini auctoritas in quæstionibus de gratia pro regula decisionum ab Ecclesia commendata.

§. CLIX. **Q**uæ cum ita sint: quis non detestetur extreme præfidentem Leonardi Lessii præsumptionem, nedum impudentiam, qui veritus non est: oppositam opinionem adeo falsam, atque a mente S. Scripturæ, Patrum, & Conciliorum, ut vidimus, adeo alienam, universæ Ecclesiæ arrogare, quasi plusquam 300. annis nihil aliud Doctores tradiderint, Parochi prædicaverint, fideles

fideles audierint, nisi Deum ex certa lege suam dare gratiam facientibus, quod est in se per vires naturæ. At hujus inconsideratissimæ prætensionis falsitas affatim liquet ex doctrina celeberrimorum quovis sæculo Theologorum antiquæ Patrum doctrinæ tenacium, qui vulgatum illud axioma in sano, quem diximus, sensu non solum tuiti sunt; sed & oppositam aliorum opinionem acerbioribus censuris perstrinxerunt: hæc enim *Vasquezio* vita est non posse ab errore *Massiliensium* liberari: hanc *Pelagianam* & in Ecclesia inauditam assererat *Suarez*: *Estius* quoque contendit eam pertinere ad errorem *Pelagii*: Similiter *Bellarminus* absolute pronunciat: esse hæresim *Pelagianam*: *Martinez* eam dicit temerariam, & erroneam: *Crabrera* affirmat esse temerariam, & *Pelagianam*, vel non procul distare ab errore *Massiliensium*. Denique ut alios præteream, *Zumel* illam opinionem ait esse falsam, temerariam, contra fidem & rem detestabilem a juvenibus introductam: *) & quod probe notandum, Apostolica Sede hujusmodi censuras nec ignorantè, nec improbante.

P. 4

§. CLX.

*) Plura de hoc argumento vide apud *Estium* in 2. Dist. 26. §. 34. 35. ubi catholicum de hoc themate sensum determinat, solideque demonstrat; & §. 36. viginti objectionibus plane satisfacit. Porro ex magno illo calculo Scholasticorum, quos ibidem §. 34. *Estius*, alique recensent, oppositæ sententiæ suffragantium, præcipuos vindicare conatus est *Thomas de Lemos* loco paulo ante citato Cap. 23. 26. Demum haud prætermittendum, quod laud. *Estius* ad calcem §. 34. recte observat: ab errore excusari non posse, qui cum *Dominico Soto*, *Melchiorre Cano*, & *Francisco de Victoria* docuerunt: attritionem, quæ sola cum Sacramento sufficiat ad obtinendam gratiam justificationis, haberi posse ex solis naturæ viribus. Quam opinionem a *Medina* ibi citato solide refutatam asserit, atque ex ea errorem consequi ostendit ad *Pelagii* hæresim pertinentem, nempe sine gratis hominem

§. CLX. Neque effugies, si dicas: hujusmodi privatas Theologorum censuras nequiquam probare, opinionem, quam ita perstringunt, *certum errorem* continere contra catholicam de gratia doctrinam; cum Ecclesia nihil adhuc circa præsentem controversiam solemnè iudicio determinaverit. Enim vero illa *facti dogmatici questio*: an propositiones (§. CLIV.) memoratæ sensum catholicum ferant, atque a Cleri Gallicani Censura immunes sint? jam pridem teste *Haberto*, ad Sedem Apostolicam delata est; quin ullum hucusque ea de re decretum comparuerit, quod tamen fieri oportuisset, si propositiones illæ certum errorem contra fidem complecterentur: siquidem, ut S. Augustinus Epist. 55. ait: *quæ sunt contra fidem, & bonam vitam Ecclesia nec probat, nec facit, nec tacet.*

Verum respondeo, etiam Augustinus loc. cit. præmiserat: *Ecclesia Dei inter paleam multaque zizania constituta, multa tolerat*, quid ergo mirum, si subinde justis de causis, & ex prudenti œconomia ejusmodi errorum zizania non statim evellat? Unde Clerus Gallicanus in laudatis Comitibus merito hanc propositionem damnavit, qua asserbatur: *non esse erroneas opiniones, quas Ecclesia non corrigit.* Sunt igitur, uti rectè observat *Illustriss. Bossuet*, duo veritatum genera, quæ distinguere oporteat, quarum aliæ sunt expresse ab Ecclesia definitæ; aliæ non definitæ quidem, sed tamen arctissimo nexu cum illis conjunctæ. Veritatis enim doctrina longissimo principiorum vinculo deducitur, quorum alia aliis sese propius

minem se præparare posse ad gratiam. At his non obstantibus non defuerunt sequiori ævo quidam laxioris moralis Theologi, qui docere haud veriti sunt: *probabile esse sufficere attritionem naturalem modo honestam.* Sed hanc propositionem Sedes Apostolica merito rejectit, etque ordine 57. inter damnatas ab Innocentio XI.

pius contingunt, alia aliis remotius. Hinc ut illa de-
 trimentum capiat, satis est, ut aliquis velut annulus dis-
 rumpatur, cui licet proxime non cohæreat catholicæ
 doctrinæ articulus; alia tamen principia connexa sunt,
 quæ si infrumentur, etiam Christianæ doctrinæ articulo
 ruinam minantur, quod quidem in re præfenti accidere
 supra (§. CLV.) demonstravimus, nempe ex adverfa-
 riorum Systemate in discrimen adduci dogma catholi-
 cum gratiæ *gratuitæ* seu *indebitæ*, prout id ipsum S.
 Prosper contra Collatorem Coll. 6. recte arguit: *quo-*
modo autem, inquit, non advertis te in illud damnatum in-
cidere: gratiam secundum merita nostra dari, cum aliquid
præcedere boni operis ex ipsis hominibus, propter quod gra-
tiam consequantur, affirmas? Quod quidem multò lucu-
 lentius e novello illo systemate consequi patet ex evan-
 gelica parabola de patrefamilias operarios conducente
 pacto denarii diurni, quod debitum fuisse constat ex iis
 verbis: *tolle, quod tuum est.* Docet autem Apostolus Ro-
 manos: *ei, qui operatur, merces non imputatur secundum*
debitum. Et rursus: *si gratia, jam non ex operibus; alio-*
quin gratia jam non est gratia. Ergo si gratia tribuitur
 naturalibus operibus etiam ex liberali lege pactitia; im-
 putatur secundum debitum, non solum Christo, cum quo
 Pater pactum inivisse, aut legem cum *oneroso titulo* con-
 junctam statuisse sumitur; sed etiam operibus facientis
 quod est in se naturæ viribus. Nihil vero hujus syste-
 matis Patronos juvat contendere opera illa, seu natura-
 les liberi arbitrii conatus non habere rationem *meriti*
 ad gratiam promerendam: hoc ipsum enim olim etiam
 Semipelagianos obtendisse constat, (§. CLV. *) quin
 propterea effugere damnationem potuerint: quia id ad
 rei summam nihil interest, dummodo concedatur, gra-
 tiam Dei naturæ operibus præveniri, & secundum ea
 certissi-

certissime dispensari; id quod a Synodo Arausic. II. in Semipelagianis damnatum est. (§. CLV.) *)

§. CLXI:

*) Minime diffrendum, inter SS. Patres, veteresque Scriptores Ecclesiasticos, qui exortas de gratia contentiones atate anteverterunt, fuisse nonnullos, qui moroso opusculorum suorum scrutatori Semipelagianorum errore de naturæ operibus gratiam prævenientibus præformasse spectata littera videri possent. Sed ab horum plerisque maculam hanc felici conatu jam abste fere Viri in Patrum scriptis studiosius versati, nobisque hac in re laboris compendium fecerunt. Utne tamen lectori improvido, & in lectione Patrum minus exercitato fraudi sint, quæ subinde occurrunt, liberius, minusque castigate dicta: en! generales quasdam regulas ad rectam Patrum intelligentiam, cavendumque errandi periculum accommodatas.

Regula I. Si quando SS. Patres perfectionem, ac consummationem bonorum operum divinæ gratiæ; bonum vero voluntatis conatum, initium & inchoationem boni operis soli homini attribuere videntur; intelligendi sunt de homine primæ gratiæ prævenientis adiutorio prævie e citatæ; tamen hoc ipsum non semper ubique expriment, modo id aliis Scriptorum suorum locis breviter, & transeunter solum attingerint.

Nam SS. Patres inimicis gratiæ *nondum litigantibus*, notante S. Augustino L. 1. contra Julian. C. 6. *securius loquebantur*, nullum quod adhuc subesset periculum, ne illorum liberiora dicta in sequiorem sensum traherentur a fidelibus tam per doctrinæ verbum, quam per publicas Ecclesiæ preces de æconomia gratiæ, ejusdemque ad initium, progressum & consummationem boni operis necessitate probe alioquin institutis, nec ullis adhuc de gratia concertationibus turbatis. *Quid igitur opus est*, inquit August. L. de prædest. SS. C. 14. *ut eorum scrutemur opuscula, qui priusquam ista heresis oriretur, non habuerunt necessitatem in hac difficili ad solvendum questione versari, quod procul dubio facerent, si talibus* (Semipelagianis, contra quos hic liber scriptus est) *respondere cogerentur. Unde factum est, ut de Dei gratia, quid sentirent, breviter quibusdam Scriptorum suorum locis, & transeunter attingerent.*

§. CLXI. Mirum ergo videri non debet, si Ecclesia circa illam *facti dogmatici* quæstionem nullum hucusque decretum edidit: potius enim silentio suo ostendit

Immerito igitur cum Calvino Vasquez, & post illum Richardus Simonius apud Bossuet Def. de la Tradit. L. 5. C. 5. S. Chrysostomum Semipelagianismi suspectum habent, tanquam si *bonæ voluntatis initium, bonique operis inchoationem solis humanis viribus attribuisset*; tum quod in Psal. 120. *A nobis esse principio docuerit*; tum quod Hom. 7. in Ep. ad Philip. scripserit: *ubi voluerimus; de cætero augebit* (Deus) *propensionem voluntatis*. Et rursus Hom. 12. in Ep. ad Hebr. *nostrum est eligere, & velle; Dei autem perficere*. Nam hæc & alia sine præjudicio *primæ gratiæ prævenientis* prolata, ex aliis alibi ab eo breviter, & transeunter scriptis, & a nobis supra (§. CLVI.) jam ubertim productis S. Doctoris sententiis intelligi facile poterant. Quare si S. Benedictus Abbas, qui post jam exortas Semipelagianorum turbas in Prologo S. Regulæ scripserat: *quidquid agendum inchoas bonum a Deo perfici instantissima oratione deposcas*; a nemine tamen unquam in erroris suspitionem tractus est, perinde si Semipelagianis inchoationem seu initium boni operis soli homini tribuentibus consentisset: propterea quod rectos suos de gratia divina sensus, ut infra Cap. ult. videbimus, alibi locorum paucis expressisse visus sit; cur non eandem æquitatem mereatur S. Chrysostomus nondum litigantibus Semipelagianis securius locutus, qui tamen quam orthodoxe de gratia Dei sentiret, alibi, ut vidimus, pluries, multoque uberius declaravit?

Regula II. Dum SS Patres aliquando negant Deum nostras antecedere, ac prævenire voluntates; neutiquam propterea excludere censendi sunt prævenientis gratiæ adiutorium, quod suaviter alliciendo voluntatem ad bonum moraliter determinet; sed tantum quod physicam necessitatem inferendo libertatem tollat.

Nam Patres ante Pelagiani erroris exordia maxime contra tunc grassantem Manichæorum hæresim, quæ liberum negabat arbitrium, & omnia in eluctabili necessitate fie-

dit se probare illorum iudicium, qui propositionibus ad se delatis Semipelagianorum errores sub alio verborum fuce renovari contendebant; præsertim cum celeberrimorum

ri contendebat, magis pro tempore sibi vigilandum putabant. Quorum proinde sententiæ in materia gratiæ non nimium sunt urgendæ; sed si quid durius sonent, benigna interpretatione flectendæ ad catholicum sensum, ab iisdem etiam auctoribus alibi clarius expressum, inquit *Estius* in 2. Dist. 26. §. 25. ubi etiam quædam de S. Cyrillo notat. Suadet hanc interpretationis æquitatem, vel ipsa quæstionis difficultas, *ubi de arbitrio voluntatis, & gratia Dei disputatur, quæ quæstio adeo ad discernendum difficilis* S. Augustino L. de gratia Christi C. 52. videbatur, *ut quando defenditur liberum arbitrium, negari Dei gratia videatur; quando autem asseritur Dei gratia, liberum arbitrium putetur auferri.*

Dum igitur rursus S. Chrysostomus Hom. 17. in Joan. scribit: *Deum - - nostras non prævenire voluntates, sed a nobis incipiendum esse.* Aut Hom. 12. in Ep. ad Hebr. oportere nos eligere primum, *quæ bona sunt, & tunc ipsum Deum, quæ sua sunt introducere.* Non ipsum antecedere voluntates nostras, *ne lædatur arbitrium:* negare solum censendus est, Deum prævenire voluntates nostras absolutam eis necessitatem inferendo; quin neget eas Deum prævenire suaviter intus alliciendo & adjuvando, prout se ipsum declarat Hom. 45. vel juxta nonnullas editiones 46. ubi Manichæis quærentibus: *si quis venit ad eum, quid opus est, ut trahatur?* respondet: *Verum hoc nostrum non tollit arbitrium, sed divino indigere auxilio ostendit.*

Regula III. Quamvis omne opus salutare ac meritorium totum gratiæ, & totum etiam libero arbitrio suo sensu tribuendum sit, juxta illud S. Bernardi Tract. de gratia. & Lib. arbitr. C. 14.: *non partim gratia, partim liberum arbitrium, sed totum singula opere individuo peragunt.* Totum quidem hoc, & totum illa, sed ut totum in hoc, sic totum ex illa: Patres tamen aliquando ad omnem temporis ac desidiæ causationem anteverendam dissimulato uno, alterum magis exaggerare solebant, ut ad boni

morum Virorum, classicorumque Theologorum latis
 contra doctrinam illis propositionibus contentam censuris
 tacite acquiescat; licet alias errores dubios, ac incertos

boni operis studium fideles exstimulent, alibi pro re nata,
 quid Deo tribuendum sit, satis pramonitos & sufficienter
 edoctos.

Hac de causa scripsit S. Hilarius Pictaviensis Comment. in
 Matth. Cap. 7. *De nostro est beata illa aeternitas promerenda,
 praestandumque est aliquid ex proprio, ut bonum velimus,
 malum omne vitemus, totoque affectu preceptis celestibus
 obtemperemus, ac tali us officii Deo cogniti sumus.* Quæ
 verba, tametsi quot annis in officio canonico in Homilia
 Dominicæ VII. post Pentecosten legantur; nemo tamen
 hucusque cum exclusione gratiæ dicta intellexerit; eo
 quod hujus necessitatem idem S. Pater alias sapius inculcaverit,
 uti in Psal. 118. ubi totum gratiæ tribuendum esse
 non obscure innuit: *Totum, inquit, a Deo Propheta sperat,
 totum ex misericordia Dei expectat:* quia, ut ibidem ait:
*ad justificationum Dei custodiam, nisi a Deo dirigamur,
 infirmi sumus per naturam.* Unde & in Psal. 51. monuerat:
quod nemo ex se habeat bonitatem; ac demum in Psal. 123.
 omnem gloriaudi causam removens agebat: *Quis enim
 relictus est nobis gloriandi locus recordantibus omnia ex
 Deo esse.*

Sunt quidem præterea adhuc nonnulla apud S. Hilarium,
 quæ ejusdem Operum editores velut minus exasciata in
 hac materia notarunt, quorum pleraque tamen ad proxime
 traditas regulas exacta complanari facile poterunt;
 præsertim, si in subsidium adhibeatur regula post *Sixtum
 Senensem* a doctiss. *Petavio* commendata Lib. II. de Deo
 Cap. 4. n. 8. Cæterum ad vitandam facilius deceptionem
 generalis hæc in Lectione Patrum cautela semper
 observanda, ut si quas insolitas apud eos lector offendat
 loquendi rationes, quæ sua eum novitate percellant; suum
 tantisper judicium cohibeat, donec plenius constet,
 quo fine, quibusque de causis ii præclarissimi viri in
 scribendo ita se gesserint, siquidem iudice vel ipso S.
 Hilario: *intelligentia dictorum ex causis est assumenda
 dicendi* (§. XIII.) His adde interpretandi Canones (§. LXI.)
 ab Ant. Genuen. & clerico commendatos.

certos in catholicis auctoribus acerbe perstringi Apostolica Sedes haud facile sustineat. Quoniam igitur errores illos, qui novitiæ huic doctrinæ imputantur, tot Conciliorum decretis Ecclesia jam proscripsit; iidem consequenter proscripti intelliguntur, quotiescunque rursus in medium proferuntur: *neque enim alio iudicio opus est, ut Baronius ait, cum jam præjudicatum sit*; ac proinde semper eeu reprobatum ab Ecclesia respici debet, quod olim ab ea reprobatum fuisse constat.

Neque propositionum illarum Architectum, ejusque fautores somniare juvat festivum illud lepidumque *pactum*, aut *legem* inter Christum, & Deum Patrem statutam conferendi gratiam homini facienti quod est in se viribus naturæ. Quis enim non protinus videat merum hæc esse commentum ad fucum incautis faciendum, ut quamvis quoad rei substantiam cum Semipelagianis mirifice conspirent, vocibus saltem ab iis discrepare videantur; aut saltem imperitis astute persuadere valeant de tali doctrinæ puncto quæstionem moveri, quæ ad catholicæ fidei summam non pertineat. Hæc autem communis semper fuit Hæreticorum astutia cumprimis vero Pelagianorum de quibus S. Augustinus: *Volentes, inquit, hæreseos astute invidiam declinare, asserunt istam præter fidei periculum esse quæstionem, videlicet, si in ea fuerint exorbitasse convicti, non criminaliter, sed quasi civiliter errasse videantur* a) Caterum si speciosa vocum mutatione, & inanibus quibusdam figmentis fas sit eludere Conciliorum decreta; nulla definita veritas per hanc levitatem jam intacta, ac salva consistet. Nec quicquam officit, quod error sub alia vocum compage proferatur, dummodo re ipsa, ac sensu conveniat cum erroribus olim damnatis; cum Ecclesia in damnandis falsis doctrinis

a) Lib. 2. de peccat. originali Cap. 23.

nis earum sensum diversis licet verbis expressum unice attendat.

§. CLXII. Atque ex his demum verum esse conficitur memoratas propositiones, esto nullum adhuc Ecclesie universalis solemne iudicium de illis prolatum sit, certum tamen errorem circa orthodoxam de gratia doctrinam in obvio verborum sensu complecti; si nimirum de certitudine agatur, quam ex SS. Scripturarum, Conciliorum, Patrumque traditionis studio haurire Theologus debet: nisi ita desipere velis, ut illorum auctoritatem parvipendendam, atque ad unam Ecclesie actu, solemniusque docentis definitionem omnia exigenda esse statuas. Quasi vero unquam aliter Ecclesia Christi iudicare possit, quam ferat SS. Scripturarum, Conciliorum, Patrumque traditionis auctoritas. Atqui vero horum auctoritati prorsus contrariam esse propositionum, de quibus agitur, doctrinam, certitudine plus quam morali convinci facile quisque poterit, qui allata hucusque hanc in rem testimonia cum sincero assequenda veritatis amore, & absque praesudicio expendit.

Accedit Ecclesiam praeter communes has regulas, quarum ope de controversiis omnibus iudicari potest, peculiarem nobis regulam proposuisse, ad quam quaestiones de gratia Christi exigere oporteat. Declaravit enim de hisce rebus iudicium ferendum esse juxta S. Augustini mentem, atque ex eo discendum *quid de gratia, & libero arbitrio Romana, seu catholica sequatur, & asseveret Ecclesia* a). Re ipsa vero Augustini de gratia sententiam quotquot deinceps consecuti sunt Patres & Doctores tum vero Ecclesie Romanae Praesules, Praesulumque conventus aliorum, ratam, & catholicam iudicarunt, ut hoc satis magnum

puta-

a) Hormisdas Pp. Ep. ad Possessorem.

putarent veritatis argumentum, quod ab Augustino positum, ac decretum esse constaret, inquit doctiss. Petavius a) Merito igitur Clemens VIII. agebat: Cum multi Pontifices Prædecessores nostri doctrinæ S. Augustini de gratia, tam acres fuerint assertatores, & vindices, ut quasi hereditario jure, eam in Ecclesia relinqui voluerint; æquum non est, ut patiar illam hac quasi hereditate privari. Idem plane sentire alii subsequentes Pontifices, quos proinde hac parte Antecessores suos deseruisse apertum est Protestantium quorundam mendacium. Hac igitur regula præ oculis habita, qui ingenuus sit, ac veritatis amore ducatur, facile internoscere poterit falsam doctrinam a vera, novorum errorem ab antiqua veritate, non solum ex diligenti operum S. Doctoris meditatione, sed vel ipsa recentium Theologorum S. Augustini placita aspernantium confessione, qui cum viderent, novas adinventiones suas Augustinianæ doctrinæ principiis minime congruere, nihil illis solemne magis fuit, quam S. Patris auctoritatem inverecunde profcindere, modisque omnibus elevare, cujus audaciæ ac præsumptionis exempla plura profert Petrus Tamburini jam sæpe cum laude memoratus. b)

Ut quid ergo opus est novum Ecclesiæ judicium requirere, & expectare ad capiendam erroris certitudinem, dum ex una parte certam habemus definitionem Ecclesiæ S. Augustini de gratia doctrinam consecrantis;

ex

a) Tom. 7. Theol. dogmatum Lib. 9. Cap. 6. n. 1. Petavio consentit Bellarminus Lib. 2. de grat. & lib. arbitr. ubi Augustini de gratia sententiam non quorumvis Doctorum opinionem, sed fidem Ecclesiæ Catholicæ dici debere contendit. b) Cit. Dissert. (§. LI.) ubi num. 14. Capitis 4. fufe, solide, ac erudite diluit objectionem ex Silenzio Ecclesiæ petitam; unde nonnulla hic in rem nostram accommodavimus.

ex altera vero partium certam confessionem recentium illorum Theologorum, qui novellis suis de gratiæ œconomia placitis S. Doctorem adversari ultro largiuntur? Quare si quis adhuc in re tanti momenti labitur, sua temeritate labitur, non Ecclesiæ ultimum suum iudicium suspendentis, aut differentis vitio.

